

Vasile Leonescu

(1864—1927)

În afară de evocarea fiecărui actor de seamă din trecut, ar trebui întreprinsă, cred, o caracterizare în întregime a mării „echipe“ care a alcătuit trupa Naționalului între 1900 și 1920. Am găsi acolo nume și mai vechi și mai noi, care dacă nu dau prilej la conturarea unei personalități de prim-plan, merită totuși să fie scoase din umbra uitării. Mă gândesc la un actor mai vechi, care întreaga totuși cu vervă distribuțiile comediilor: Alexandru Catopol, după cum mă gândesc la acel minunat Cazimir Belcot mai nou, pe care îl mai am încă viu în față, în doctorul Cazena din *Apus de soare*, și pe care o moarte timpurie (1917) nu l-a îngăduit să dea întreaga măsură a talentului său. Erau acestea întregirile sau făgăduințele valoroase ale trupei. Stăteau însă în rînd cu puternice personalități, multe nume, azi pe jumătate uitate, dintre care vrem să-l reamintim pe Vasile Leonescu. Era în jocul acestui ansamblu o coeziune, o unitate, o armonie care trebuie studiate și fixate ca tot atâtea valori ale marelui teatru românesc din trecut.

Așadar, Vasile Leonescu era una din aceste mari figuri de prim-plan. I-am căutat multă vreme o asemănare fizică, și nu i-am găsit-o decît mai tîrziu, cînd mi-a căzut sub ochi un portret al lui Alexandre Dumas-tatăl, părintele celor *Trei mușchetari*. Desigur, Leonescu semăna cu marele romancier. Aceeași statură robustă, înaltă, pe coapse lungi, cu mîini fine, cu degete flexibile, cu un torace puternic și cu acea față plină și cărnoasă, care dădea, fals, impresia unui om puhav. Dar asemănarea cea mai izbitoare era a părului mărunț și creț, negroid aproape, care dădea capului o rotunjime și o înfățișare exotică. Adăugați ochii miopi, bulbucați, cu o privire difuză, împrăștiată, și veți avea ceva din înfățișarea acestui uriaș puternic, cu glas de tunet, cu joc inteligent și plin de nuanțe. L-a creat pe Miked din *Vlaicu-Vodă* și l-a jucat multă vreme, adăugînd cu iscusință figurii domnului un inteligent înțeles de prefăcătorie. Firește că rolurile de costum îmbrăcau minunat talentul și înfățișarea lui Vasile Leonescu, talent major, care nu trebuie confundat cu un omonim al său, Leonescu zis „Vampirul“. Totuși, calitățile actorului se afirmau în orice sarcină ar fi primit. Mi-l reamintesc într-o piesă cu totul mediocră, larmoaiantă, din care echipa Naționalului de atunci izbutise să facă un spectacol excelent. E vorba de *Heidelbergul de altădată*. Mi-l amintesc mai întîi într-o lucrare de ansamblu perfect, în care știa să obțină un relief deosebit din contrastul personajului său cu alte personaje episodice, interpretate, toate, de actori mari. Contrasta cu bonomia jovială și simplă a unui bătrîn profesor bolnav, jucat de o altă figură celebră, de Iancu Niculescu în doctorul Jüttner ; contrasta cu studentul bătrîn al lui Ion Livescu și cu lacheul lui Vasile Toneanu. Iată cum se închea ansamblul numelor mari, care încadrau doi actori tineri pe vremea aceea : Tony Bulandra și Maria Giurgea. Așa se explica de altfel succesul acestei piese lipsite de valoare. Era un pretext, din care actori excelenți realizaseră un spectacol bun. Vasile Leonescu apărea într-o singură scenă, în ministrul de Haugh, care aducea vestea morții unui regent dintr-un mic stătuțel german și cerea prințului Karlheinz să se întoarcă la datorie. Îl văd și acum solemn, rigid, respectuos și neînduplecat, fără duiosie, ajutîndu-și de data aceasta o privire grea ca plumbul cu ochelarii familiari, strîns într-o redingotă lungă, cu jobenul în mînă, vorbind rar și neadmițînd replică. Era o înfățișare corectă, dar și critică, în același timp, a acestui personaj absurd, episodic, pe care cădea întreaga răspundere pentru caracterul sentimental și plîngăreț al piesei. Vasile Leonescu se pricepea să desfacă cu frazarea calmă, cu tonul și cu gesturi, toate aceste legături care porneau din scurtul său rol în întreaga piesă, dînd o adîncime și o complexitate pe care, poate, nici nevinovatul autor nu le-ar fi bănuît.

Dar arta aceasta a sugestiilor pe nuanțe, asociată unei neobișnute forțe dramatice, care dezlănțuia întreaga lui ființă masivă, Vasile Leonescu o înfățișa cu virtuozitate în marele registru al creațiilor sale, cum ar fi, de pildă, *Othello*. E lesne de înțeles cît de bine întreaga grima înfățișarea obișnuită a actorului, ducîndu-l pînă la identitatea perfectă cu personajul. Trupului său îi impunea o întreagă serie de gesturi — care mergeau de la atitudini marțiale, eroice, devotate, pînă la mlădieri de duiosie, pînă la mîngîierile dragostei sau zvîrcolirile suferințelor. Tunetul glasului spărgea delicatețea șoaptelor, și Leonescu știa să dozeze, în suferința sa, și chinul geloziei și durerea unei rase disprețuite, dînd astfel o valoare specială personajului. Iar ochii, lăsați în miopia lor stînsă, se aprimeau de o lumină stranie, în cercetări de dincolo de fapte și de intrigile lui Iago.

Vasile Leonescu s-a priceput, în completarea personalității sale artistice, să țină în mînă, cu abilitate, pana scriitorului. A scris piese, singur și în colaborare cu Grigore Ventura. S-a căutat pe sine, fie cu vorba rostită pe scenă, fie cu cuvîntul azvîrlit pe hîrtie. A făcut parte din generația actorilor cu preocupări intelectuale și scriitoricești : Petre Liciu, Petre Sturdza și, firește, acel care a tîlmăcit și a prelucrat atît pentru teatrul din acele vremi — Paul Gusti.

Ion Marin Sadoveanu